

GUIÓ XERRADA SOBRE DEUTE HISTÒRIC

TÍTOL	DEUTE HISTÒRIC		
DURACIÓ APROX.	½ HORA	NIVELL	BÀSIC
RECURSOS NECESSARIS	-		
AUTOR	ODG		
RESUM TEMARI	<u>Existeix un concepte de deute diferent al financer per referir-se a la relació entre els països enriquits i empobrits: el deute històric, com també el deute cultural, social o ecològic. Aquí s'introdueix aquest deute que els estats enriquits tenen respecte els empobrits.</u>		
OBSERVACIONS	_____		

MATERIAL PREVI A LA XERRADA:

El concepte de deute va més enllà d'allò financer. Apropar-nos al concepte de 'deute', significa en el seu sentit més simple, referir-nos a un mínim de dos subjectes individuals o col·lectius, entre els que s'ha donat algun tipus d'intercanvi o interacció desigual. Si fem un anàlisi més enllà de 30 anys, si es vol fins a uns 500 anys enrera... entendrem el què significa el deute històric.

A continuació es detalla un seguit de materials, que es recomana (nosaltres trobem imprescindible) haver llegit abans de realitzar la xerrada. És informació pel ponent.

- ◆ **La Deuda histórica. El caso del galeón español, y la carta del jefe índio ecuatoriano**, per David Llistar.

El deute HISTÒRIC espanyol amb Amèrica Llatina és un dels exemples més representatius de Deute històric. Aquest text s'il·lustra amb dos exemples. En castellà (4 pàgs.)

ESQUEMA XERRADA:

Índex

---

1. Introducció
2. Cronologia
  - a. Descobriment
  - b. Neocolonialisme
  - c. Capitalisme
3. Conseqüències

1. Introducció

Quatre segles d'esclavitud, seguits d'anys de colonització, una fase d'independència controlada i un període d'ajustament salvatge expliquen la situació de molts països del Sud. El Nord té amb aquests països un deute superior a aquest deute extern reclamat als països empobrits, un deute que pot i s'ha de reparar.

Molts dels països del Nord basaren els seus models de producció i desenvolupament, parcialment o total, en l'ús il·legítim (a ulls d'avui) i gratuït de les riqueses, drets, llibertats i vides d'altres col·lectius, la qual cosa els va suposar un avantatge històric clar, en depriment dels països del Sud, països que avui en dia segueixen patint-ne les conseqüències.

Llegir "*Carta de un jefe indio a los gobiernos de Europa*" (documents previs)

Hi ha hagut un intent de quantificar del Deute Històric, en el context de la Conferència sobre el Racisme de Durban, República Sud-africana, agost del 2001. En ella es demanava l'acceptació d'aquest deute per part dels països invasors o usufructuaris (EUA, Regne Unit, França, Espanya, etc), i en segon lloc, procedir a la seva urgent reparació (per exemple, amb l'anul·lació del deute extern financer, mitjançant un pla de finançament i ajuda oficial al desenvolupament, etc). Els països del Nord es negaren rotundament a parlar-ne.

2. Cronologia

Tres etapes diferents componen el deute històric: el descobriment, el neocolonialisme i el capitalisme actual.

1. *Descobrimet*: en un principi es tractava de buscadors d'or, plata... més endavant les necessitats derivaren també cap a matèries primeres imprescindibles com el cotó, cacau, sucre, coure, petroli... Amb totes aquestes riqueses naturals i perspectives de desenvolupament que s'obrien als conqueridors, es va requerir el complement indispensable de mà d'obra per apropiari-se les riqueses i obtenir els avantatges d'aquella explotació econòmica.

La primera reacció dels indígenes fou de cordialitat i admiració, de seguida però es va generalitzar un sentiment de por davant d'aquells salvatges conqueridors.

L'esclavitud va produir danys constants i decisius en el desenvolupament econòmic i tecnològic d'Àfrica. El tràfic d'esclaus va enfortir als elements més conservadors de la societat africana, permetent comerciar amb gent a canvi d'armes devastadores per produir encara més esclavatge. Possiblement Àfrica s'hagués pogut recuperar amb una nova etapa caracteritzada per una relació d'igualtat. Però l'esclavitud ajudà a preparar el terreny, en la forma de societats i estructures socials devastades, pel colonialisme.

Ampliació amb l'article "*La esclavitud: América Conquistada, África Esclavizada*" (documents d'ampliació)

2. *Neocolonialisme*:

Les raons econòmiques pels països colonitzadors eren clares:

- de 1503-1660 la plata americana transportada a Europa triplicà el total de reserves europees
- les entrades d'or del Brasil a Londres arribaren, a finals del XVIII a 50.000 lliures setmanals
- la 1^a. llicència d'importació d'esclaus per Felip II estipulava uns guanys de 900.000 ducats

La justificació a tal imperialisme era la missió evangelitzadora.

La superfície de món conquistada per Europa era al 1914 del 84%.

Els moviments d'alliberament arrossegueu moltes pèrdues financeres i humanes. A més que les maneres de convertir als països del Sud en possessions colonials foren increïblement violentes.

El resultat final, una Europa enriquida a base de l'explotació i extermini dels indis d'Amèrica i de l'esclavatge a l'Àfrica.

El procés tardà de independència:

La Guerra va debilitar el domini europeu sobre les colònies i EUA manté una política anticolonial. Així, cap al 1950 les Índies Occidentals Holandeses, la Xina, el subcontinent Indi i el sud-est asiàtic tenien ja algun tipus d'independència i a finals dels anys 60 la major part de l'Àfrica, exceptuant les possessions portugueses i espanyoles.

Però com va ser aquesta descolonització?

- o no es fa en funció de les poblacions autòctones o respectant la situació geogràfica, ètnica, lingüística, religiosa, econòmica etc...
- o en general aquesta es va fer segons els interessos de les metròpolis
- o els llaços amb les metròpolis no es van trencar i avui aquells països, sota una pseudo autonomia política, mantenen respecte de l'occident una radical dependència econòmica, financera, tecnològica i cultural.

Amb la descolonització, gran part de l'economia de les ex-colònies continuaria en mans estrangeres.

3. *Capitalisme:*

La crisi del deute inaugura aquest període: el període d'ajust estructural pels països empobrits.

Els governs que desitjaven després de independitzar-se (i encara desitgen avui en dia) diversificar l'economia dels seus països i construir serveis públics, ho feien (i ho fan) mitjançant préstecs donats per institucions financeres internacionals. Aquestes institucions condicionen els préstecs al compliment de programes d'ajust estructural. L'ajust implica, normalment: privatització d'indústries i serveis públics, desregulació de lleis de treball i medi ambient, empètir la força de treball i els serveis del sector públic - incloent salut, educació i aliments subsidiats - una contracció dels serveis públics essencials als països pobres. Aquests programes no han aconseguit reduir el deute.

3. Conseqüències

Només algunes d'elles...

- Despoblament. A Àfrica, 30 Milions d'esclaus són deportats deixant al continent només amb criatures, vells i dones. A l'Amèrica Llatina, durant el colonialisme espanyol (1500-1825) desapareix del 75 al 90% de la població.
- Abandonament dels cultius: és més rentable caçar i vendre esclaus
- Aparició de societats "cimarronas". La gent esclava que s'escapava cap a zones no productives
- Malalties importades pels europeus
- Mortalitat de gent negra: en batalles, per enfermetats (són indefensos davant els nous virus importats d'Europa) i per l'esclavitud (l'esperança de vida d'un esclau un cop deportat era de 1 a 2 anys)
- Extermini de les reserves pròpies de recursos naturals
- La mala divisió política territorial en el procés de descolonització
- La destrucció de identitats: canvis en els models culturals i relacions socials (occidentalització)
- Infraestructures només centrades en la producció de matèries primeres per exportar

MATERIAL COMPLEMENTARI:

- **La deuda que Occidente no termina de reconocerle a Africa** per Justin Podur
El Corresponsal de Occidente

Un article ple de casos reals i dades riguroses sobre els fets que expliquen la situació actual d'Àfrica. Tot s'argumenta amb un fil cronològic des de l'esclavitud fins a l'actualitat. En castellà (6 pàgs.)

- **La esclavitud: América Conquistada, África Esclavizada** per Marco Antonio Barticevic Sapunar

Text que analitza el fenomen històric de l'esclavitud a l'Àfrica i Amèrica Llatina, com es va desenvolupar i els impactes que va tenir. En castellà (11 pàgs.)

- **Deute Històric. Cronologia** per Jaume Botey

És un document esquemàtic que sintetitza tot allò que va passar des del segle XV, amb dates i trets característics. En castellà (6 pàgs.)

Els documents esmentats es troben a la carpeta de "Documents d'ampliació" dins d'aquesta mateixa unitat de "Deute Històric", d'on poden ser baixats.